

ספרות שבת

מהרה"ק הרבי הגדול רבינו שלום שכנא מפראהבישט זי"ע וכו' וכו'

סגולת הצדיק משפנסט זי"ע
אבי זי"ע [הרה"ק רבי מנחם נחום משפנסט], **אמר: מי שרצה לזכות לשבת שמחה שידבר בליל שישי מזקני הגדול רבי שלום מפראהבישט זי"ע, ואם אין לו סיפור ממונו, שידבר לפחות משולחנותיו הקדושים ומספסלי בית מדרשו.**

שנה ב'

פרשת ויקהל
ליל שישי
השפ"ב

גליון 70

הנהגות ישרות * אמרות טהורות * סגולות * עובדין קדישין * תולדותיו * הכנה לשבת

תורת שלום

תורת הרה"ק רבי שלום מפראהבישט

שלא נהנה מסעודות שבת

"וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה" הגמרא שבת (ק"ח): תיתי לי דקיימית שלש סעודות בשבת^(א), שהעמדת השלש סעודות על השלחן ולא נהנית מהם כלל^(ב).

מרגינתא דבי רבנן, עמ' קו

בשם הרב הקדוש שלום מפראהבישט, אמר על עצמו מאמר

השלמות וציונים

ובמצוות לא יתגרה בשינה לענג עצמו, אלא אפילו בזמן שהוא יגע וצריך לישן כדי לנוח מיגיעתו אם עשה להנאת גופו אינו משובה, אלא יתכוין לתת שינה לעיניו ולגופו מנוחה לצורך הבריאות, שלא יתטרף דעתו בתורה מחמת מניעת השינה. וכן בתשמיש אפילו בעונה האמורה בתורה, אם עשה להשלים תאוותיו או להנאת גופו הרי זה מגונה, ואפילו אם נתכוין כדי שיהיו לו בנים שימשו אותו וימלאו מקומו אינו משובה, אלא יתכוין שיהיו לו בנים לעבודת

הגמרא שם: אמר רב נחמן תיתי לי דקיימית ג' סעודות בשבת. וראה מה שכתב מרן החיד"ע ז"ל ע ספרו פתח עינים על מאמר חז"ל הנ"ל, וזה לשון קדשו: שאלוני כפי מאן דאמר דתיתי לי היינו שהיה עושה דבר נוסף חסידות או הזירות וכמשמעות פשט לשון תיתי לי ינחיו אנן מאי חסידות או הזירות איכא בקיום ג' סעודות דתייב מדינא הוי ומה זה היה לרב נחמן דאמר מר תיתי לי דקיימית ג' סעודות.

והשבתי דאיברא דחזינון להתוס' ריש בכורות שכתבו משם רבינו תם דלא היו נוהגין משלש סעודות מדקאמר בסוגיין תיתי לי דקיימית ג' סעודות משמע דכלן לא היו נוהגין עכ"ל אמנם הדבר קשה בדבר שהוא חיוב מהדין לומר שלא היו נוהגים כלם. ומה גם דצ"ל דגם האמוראים לא היו נוהגים לקיים ג' סעודות דלכך רב נחמן אמר תיתי לי דקיימית ג' סעודות. דאי אמרת דכל תופסי התורה מקיימין מאי רבות' דר"נ הא כל יודע ספר מקיימין אלא מוכרח דגם הרבה חכמים לא היו מקיימין ולזה איתא ר"נ אמר תיתי לי דקיימית וזהו דבר קשה לומר על החכמים דלא עבדו חיוביהו ונכשלים בהו, וכו'.

ווארט השבוע

יש קל גדול שברא את השמים

סיפר הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלונים זי"ע בשם מרן הס"ק מרוז'ין זי"ע שסיפר על עצמו: כשהייתי בן שלוש שנים נשאני אבי [רבינו הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהבישט זי"ע] על ידיו וטייל אתי אל מחוץ לעיר, ונדמה לי מרחוק כאילו השמים נוגעים בארץ, שאלתי את אבי האם שם נגמרים השמים, ואמר לי בזה הלשון: לא בני, יש עוד ועוד' או בנוסח אחר 'לא בני, יש עוד שמים גדולים ויש קל אחד גדול ונורא שברא את השמים', ואחותני יראה ומרוב פחד התחילו מעי להתחלחל בקרבי, וסיים הרה"ק מרוז'ין בלשון קדשו 'און זיי ווארפין זיך נאך' (ועד עתה הם עדיין מתחלחלים).

(סיפורי מרן הרמ"ח, ערך הרה"ק מרוז'ין זי"ע, אות נו: משלחן הרמ"ח, ערך הרה"ק מרוז'ין זי"ע)

וראה בספה"ק סדורו של שבת (שורש ה ענף ב) שהאר"ך בענין זה שלא יכוין אדם בעת אכילת סעודות שבת כדי למלא כרסו ותאוותו, ואלו מקצת מדבריו (שם עלה א) בלשון קדשו: הנה גם באכילת המצות ותענוגי שבת קודש צריך אדם לכוין בהם לעשותן לשם פעולן כאשר נבאר כוונתן למטה, אבל לא ח"ו שבאכילת שבת קודש או בשארי המצות הותר הרצועה לשבוע כסוד ולמלאות כריסו באכילה ושתייה למלאות תאוותיו והנאות הגופניות בזה, וכבר אמרו חז"ל (במדבר רבה כא כה, מובא בשל"ה מסכת עמוד השלום) שאל מין אחד את ר' עקיבא למה אתם עושין מונעין והלא כתוב חדשים באים ומועדיכם שנהא נפשי. אמר לו מי כתוב חדשי ומועדי שנהא נפשי, חדשים ומועדיכם כתיב, בזמן שאתם מכוונין להנאות גופיכם בלבד הם שנואים, אבל אם הם לעבודתו אינם שנואים ואינם עלי לטרוח אלא אהובים וחביבים. ועוד אמרו (שבת קנא): 'זוריתי פרש על פניכם פרש חגיכם' אלו בני אדם שאוכלין ושותין ומשתכרין יותר מדיא כסבורין שמענין שבתות ימים טובים, וכו', ע"כ. הרי שגם בשבת יום טוב לא ניתן רשות להתענג בדשן נפשו למענו ולמען תאוותיו וחשקו, ואלו המלאים בטנם באוכל למלאות רעבון נפשו כסוד כפרד אין הבין, אם אוכל לכבוד שבת או לכבוד עצמו דורש, לא באהלה הפין ה'. כידוע להרועים לדעת את ה' באמת. ועל כן גם בשבת ובמצוה צריך לחיות המחשבה בעת האוכל. ונבארם על נכון. והוא על פי מה שמרמזי ועוד אמרו (ויקרא רבה טו ד) כיון שמעמו ישראל פרשת נגעים נתיראו, אמר להם משה אל תתייראו, אילו לאומות העולם, אבל אתם לאוכל ולשתות ולשמוח כו', והוא פלאי להעשות ח"ו כהפקר לאכול ולשתות, ולא נאמר מה יהיה בסופנו. ושלמה כשאמר 'שמח בחורו בילדותו' וגו' (קהלת יא ט), סיים 'ודע כי על כל אלה יבאך אלהים במשפט' (שם), 'והאלהים עשה שיראו מלפניו' (שם ג ד). עכ"ל ק"ע וי"ש עוד.

דקתי סעו ז' לצדקה ואפשר דר"נ הרבה לעשות תוספת ענג והדור בסעודת שבת וצדקתו גם את הכל עשה כמצותו ולא כיוון בתוספת ע"מ לקבל פרס אף דשריותא היא והברייתא קראו בשמו צדיק מגור עם כל זה לדידיה תוספת כעיקר והוא אומר ברמז שלא לשבח עצמו תיתי לי דקיימית ג' סעודות בעבור שבת והכל לשם שמים ולא צריך בעבור כבודו אף בתוספת.

2. זה לשון השי"ע (סי' רלא ע"א): בכל מה שיהנה בעולם הזה לא יכוון להנאותו אלא לעבודת הבורא יתברך, כדכתיב: (משלי ג) 'ובכל דרכיך דעהו', ואמרו חכמים (אבות פרק ב משנה יב) 'כל מעשיך יהיה כפי חיותו לעבוד את בוראו. וכן אפילו לישב כבוד ישרים וההליכה והישיבה והקמיה והתשמיש והשיחה וכל צרכי גופך, יהיו כולם לעבודת בוראך או לדבר הגורם עבודתו. שאפילו היה צמא ורעב, אם אכל ושתייה להנאותו אינו משובה, אלא יתכוין שיאכל ושתייה כפי חיותו לעבוד את בוראו. וכן אפילו לישב כבוד ישרים ולעמוד במקום צדיקים ולילך בעצת תמימים, אם עשה להנאת עצמו להשלים חפצו ותאוותו אינו משובה, אלא אם כן עשה לשם שמים. וכן בשכיבה, אין צריך לומר שבזמן שיכול לעסוק בתורה

עותק נדיר, מסודר הנהגות הרשב"א פראהבישט, שנדפס בשנת תר"א בטרטוביץ

הנהגות פראהבישט מהדורת מכון 'קדושה ומלכות' שע"ל אוניברסיטת ברעז'ה, תרע"ח. סופר: הרב יצחק יעקב טייטלבוים

הנהגות ישראל וסדר היום פראהבישט שנדפס מחדש בברוקלין שנת תשנ"א

הנהגות ישירות וסדר היום לרבי שלום לפי סדר נכון וחדש עם תוספת ציונים הערות וביאורים והרחבות מספריתלמידי הבעש"ט הקדוש וצאצאי בית רוזי"ן כפי שנערכו על ידי מכון 'שכינת שלום' ללימוד ולפרסום תורת וסגולת הרה"ק הרבי ר' שלום מפראהבישט זיע"א

וּבַיּוֹם הַשַּׁבָּת בִּבְקָר אֹמְרִים גַּם-כֵּן יוֹתֵר שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת קִדְּם יִשְׁתַּבַּח, מִפְּנֵי טַעַם הַנִּזְכָּר לְעֵיל

שלמות שלום - השלמות וציונים

ההוא יקחנו אופל' וגו', 'יקו לאור ואין' (שם ט), מכלל שהברכה שבידך הקדוש ברוך הוא [את] השבת היא אורה, שהיא שלום הבית. וכל מה שאמר איוב בקללה יש לומר להיפך גבי שבת לברכה. באיוב כתיב (שם יג) 'אל תבוא רננה בו', מכאן שיש לו לרנן בשבת בשירות ותשבחות. ע"כ.

גודל מעלת הנגון בבית הכנסת בשבת ויום טוב

וכתב בערוגות הבושים (מובא בסידור אוצר התפילות): הואיל שזה צורך גדול לשבת קודש להתפלל ולשורר בשמחה לבב ובהתלהבות, והנגון הוא מעורר את הלב לשמחה של מצוה ב"ה, לכן אעתיק מה שכתב בספר מעבר יבק בחלק שפתי צדק (פ' ל"א) וזה לשונו שם: כתב בתקוני זוה"ק (תקון יב) כי יש היכל למעלה בשמים גנוז שאינו נפתח אלא בנגון, וליה כוון אלישע בשלש נגונים שניגן, והנשמה נהנית מהניגון לפי שהיא רגילה בנגון בשיר של מלאכי השרת ושיר הגלגלים, ובהיותם בגוף ושומעת נגון נהנית כמו שהיתה רגילה בהיותה דבוקה ביסודה, ומרוב הערבות ראוי לשרות עליה רוח האלהים כפי הנהגתה ויסודה הראשון, וש"ץ המנגן בתפלתו מעלה השכינה לפני המלך העליון מקשטת בשבע רעותיה המובאות לה על ידי התחנונים, ובעלותה כמה מלאכים כמה מחנות וכמה נשמות עוליים עמה, וכו'. ולכן מנהגן של ישראל לנגן בפה בבית הכנסת בשבתות וימים טובים.

עבודת הזמרה בשבת ויו"ט

וכתב בפלא יועץ (ערך שיר) אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ו.) במקום רנה שם תהא תפלה. שמע מינה שצריך לומר רנות ותשבחות בבית הכנסת. ובפרט בשבתות ובמועדים ראוי להרבות בשירות בבית הכנסת. וכל אחד ישורר על שלחנו שירים נאים מעניני דיומא, דבר בעתו מה טוב, וזה עבודת השם חשובה מאד שכל מלאכי מרום וכל צבא המרום משתמשים בה, וזוהי עבודתם, וכלם פותחים את פיהם בשירה ובזמרה כמו שאנו אומרים ביוצר.

בשבת אינו מתיירא מן החיצונים

וכתב רבינו שמרבים בשירות ותשבחות 'מפני הטעם הנזכר לעיל' והוא מה שכתב (הובא בפרק לא) בזה הלשון: בששת ימי המעשה אי אפשר לומר שירות ותשבחות קודם ערבית כנזכר לעיל, מחמת התגברות החיצונים, אבל בליל שבת אפשר לומר קודם ערבית שירות ותשבחות, היינו לכו נרננה, ואינו מתיירא מן החיצונים.

והקדוש ברוך הוא אומר להם 'בני הגביהו קולכם כדי שישמעו חברים שעל גביכם', ואין חברים אלא מלאכי השרת, וכו'.

הקב"ה ממתין בשבת לתפילות ישראל

וראה בפירוש עץ יוסף (שם ד"ה ביום השבת) שכתב: ומצאתי רמז לזה במגלה עמוקות, 'ואתה קדוש יושב תהלות ישראל' סופי תיבות 'שבת', כי בשבת יושב וממתין הקדוש ברוך הוא לתפילות ישראל.

בשבת הקב"ה הפך בזמירות ישראל יותר משירת המלאכים

ובתוספות (סנהדרין לו: ד"ה מכנף) הביאו דברים מופלאים בשם תשובת הגאונים שכתב: דהיינו טעמא שהוסיפו אלו שבחות בשבת, דאשכחן שלא בחר הקדוש ברוך הוא ביום השבת בתשבחות של מלאכי השרת כי אם בתשבחות ישראל, דאמר במדרש "שש כנפים שש כנפים לאחד" (ישעי"ו ט), מלאכי השרת משוררים כל ימות השבוע, כל כנף ביומו, והיינו ששה כנפים לששה ימים, ביום השבת אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: 'רבונו של עולם, אין לנו כנף שנשורר לפניך, תן לנו כנף שביעי ונשורר לפניך היום'. אמר להם הקדוש ברוך הוא: יש לי כנף אחד בארץ שמשורר לפני היום, שנאמר (ישעי"ו כד טז) 'מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק', והיינו דכתיב (דברים כו יז) 'את ה' האמרת היום', כלומר ביום המיוחד, דהיינו שבת, 'וה' האמירך היום' (שם יח) שחפץ בך יותר ממלאכי השרת'.

וכעין זה כתב אור זרוע (הלכות שבת, פרק י סימן מב) וזה לשונו: תקנו רבותינו והוסיפו מזמורים לכבוד השבת, כגון השמים מספרים' וכו', ונראה בעיני דהיינו טעמא שהוסיפו אלו שבחות בשבת, דאשכחן שלא בחר הקדוש ברוך הוא ביום השבת בתשבחות של מלאכי השרת, כי אם בתשבחות של ישראל.

'אל תבוא רננה בו', מכאן שיש לרנן בשבת בשירות ותשבחות.

ובספר חסידים (סימן תתשמז) כתב בזה הלשון: זאת התשובה השיב רבינו משולם נ"ע למינין שאינן מדליקין נרות בבתיהם בשבת מפני שאומר הפסוק (שמות לה א) 'לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת', והשיב להם כך: כתיב (בראשית ב ג) 'ויברך אלקים את יום השביעי, אין אנו יודעים במה ברכו, אלא ממה שאנו רואים בקללות שקלל איוב את יומו שקללו בחשיכה שנאמר (איוב ג ג) 'הלילה

'וביום השבת בבוקר אומרים גם כן יותר שירות ותשבחות קודם ישתבח'. כתב הטור (סי' רפא) ואומרים ברוך שאמר ופסוקי דזמרה, ונוהגין להוסיף מזמורים לפי שאין בו ביטול מלאכה לעם.

וכן כתב הרמ"א (או"ח סי' רפא סעיף א): ונוהגים שבשבת מאחרים לבוא לבית הכנסת יותר מבחול וכו' ונוהגין להרבות בזמירות של שבת כל מקום לפי מנהגו וכו' ויש להאריך ולהנעים בזמירות ואין למחות במאריך בהם אף על פי שהמוחה מכוון משום ביטול תורה.

ואיתא בזה"ק (ח"א רה): בזה הלשון: האי יומא איהו יומא דנשמתין, דאתעטרא ההוא צרורא דנשמתין, (בתושבחן דמאריהון), בגין כך משבחי בתושבחן, תשבחתא דנשמתא. והיינו נשמת כל חי תברך את שמך ה' אלהינו ורוח כל בשר וכו', ולית תושבחתא אלא בסטרא דנשמתא ורוחא, והאי יומא קיימא ברוחא ונשמתא ולא דגופא. תושבחתא דדרגא אחרא עלאה, רוא דיומא שמשא קדישא, דאיהו נהורא דיממא, היינו יוצר אור, רזא דנהורא דנהיר, דמניה אתזנן ונהרין כל אינון חיילין רתיכין וכוכביא ומזלי, וכל אינון דשלטין על עלמא. תושבחתא דעלמא דאתי ביממא, דא היינו אל אדון.

ופירש בהסולם (ויקהל רט): יום הזה הוא יום של הנשמות, שנתעטר צרור ההוא של הנשמות, שהוא הבינה, ועל כן משבחים בתשבחות התשבחה של הנשמה. והיינו 'נשמת כל חי תברך את שמך ה' אלקינו ורוח' וכו'. ואין תשבחה אלא מצד הנשמה והרוח. ויום הזה עומד בבחינת רוח ונשמה, ואינו של הגוף. השבחה של מדרגה האחרת עליונה, שהיא סוד היום, השמש הקדוש, שהוא ז"א שהוא אור של יום היינו ברכת יוצר אור שהוא סוד אור המאיר שממנו נזונים ומאירים כל אלו הצבאות והמרכבות הכוכבים ומזלות, וכל אלו השולטים על העולם.

משל למלך שהלך לשמוע את עבדיו

ואמרו במדרש (שיר השירים רבה, ח טו) על הכתוב 'היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני', בזה הלשון: ר' נתן בשם ר' אחא אמר למלך שכעס על עבדיו וחבשן בבית קולין. מה עשה המלך, נטל כל קצרקטין שלו ועבדיו והלך לשמוע מה היו, מה הן אומרים. שמע שהיו אומרים 'אדונינו המלך הוא שבחנו הוא חיינו אל נחסר לאדונינו המלך לעולם', אמר להן בני הגביהו קולכם כדי שישמעו חברים שעל גביכם. כך, אף על פי שישמעו עוסקין במלאכתן כל ששת ימים, ביום השבת משכימים ובאים לבית הכנסת וקורין קריאת שמע ועוברין לפני התיבה וקורין בתורה ומפטירין בנביא,